

BOEK BESPREKING

Walvissen

De serie British Natural History van uitgeverij Whittet kenmerkt zich door een populair geschreven, lezenswaardige tekst en zwart-wit illustraties van een vaak wat oubollig karakter. 'Whales' van de bekende Britse walvisonderzoeker Peter Evans is het nieuwste deel in deze reeks. Het boek legt de nadruk op de grote walvissen. Het beschrijft hun leven, de trek, de voortplanting, de indeling in families en de bedreigingen zoals de walvisvaart of het verschijnsel strandingen. Peter Evans geeft een totaalbeeld van de walvisfamilie. Als je het boek leest weet je iets van deze groep van zoogdieren. Voor de leek staat er veel in over veel soorten walvissen. Dit is tegelijk de beperking van het boek. Het blijft erg algemeen. Wie specifiek iets wil weten over bijvoorbeeld de butskop zal misgrijpen. Daarom blijft het jammer, dat walvissen altijd tezamen in een boek worden besproken en dat ze zelden individueel aandacht krijgen. Toch staat er veel nuttige informatie in dit boek en is 'Whales' is een aanrader, zeker gezien de prijs.

Reinier Akkermans

Peter Evans, 1990, *Whales*. Whittet Books, 18 Anley Road, London W14 0BY. Hardback, 136 pp, prijs £6,95. In de boekhandel.

Identification of Bats in Flight

Ingemar Ahlén beschrijft van 30 Europese vleermuis-soorten het geluid en gedrag, zoals dat in het veld kan worden waargenomen. Deze publicatie is geschreven voor de amateur-



A humpback whale feeds by a variety of methods. When feeding upon shoaling fish like herring or capelin, two or more humpbacks often engage in lunge-feeding. Each whale lunges rapidly towards and through the surface with its throat pleats greatly distended and the jaw wide open. On breaking the surface it lurches often with a splash on its belly, sides or even its back. This method is also used by other rorquals – minke, sei, fin and Bryde's whales – and may involve sudden lunges or sideways rolls. If the shoals are dispersed, species such as the minke whale quarter the area, moving back and forth to drive them to the surface and a waiting open mouth. Because more than one whale may be seen feeding in unison, it is



vleermuisonderzoeker. In de inleidende paragrafen wordt uiteengezet hoe de verschillende typen bat-detectors werken, welke geluidsanalyses mogelijk zijn, en hoe de verschillende typen vleermuisgeluiden door een bat-detector klinken.

Bij de soortbespreking worden zeer goede omschrijvingen gegeven van het gedrag en het geluid, en ook wordt uiteengezet hoe je de soorten in het veld kunt ontmoeten. Er wordt een helder beeld gecreëerd van de mogelijkheden, maar ook van de beperkingen van het determineren van soorten in het veld. Het gedrag varieert doordat een soort in verschillende habitats kan jagen, maar blijft desondanks soortspecifiek. Dit geldt ook voor het geluid, maar er wordt met nadruk gewezen op het gevaar van het onderschatten van de mogelijkheden. Hoewel, bij het luisteren naar de bijbehorende cassette met vleermuisgeluiden is de reactie eerder dat het determineren een onmogelijke opgave is. De beschrijvingen in dit boekje

brengen daar zeker verandering in. De auteur geeft aan dat gedragswaarnemingen heel belangrijk zijn; desondanks moet vaak *Myotis spec.* in het notitieboekje opgeschreven worden. Het is jammer dat er weinig wordt ingegaan op de variatie in het geluid in het algemeen.

Voor wat betreft de in Nederland algemeen voorkomende soorten bevat het boekje weinig aanvullingen op onze huidige kennis. Toch geeft het over de moeilijk determineerbare, en over de soorten die niet of nauwelijks in Nederland voorkomen, zeer nuttige informatie. Dit laatste alleen al is natuurlijk prettig voor de jaarlijkse reises naar het buitenland.

Kees Kapteyn.

De bever en andere beesten

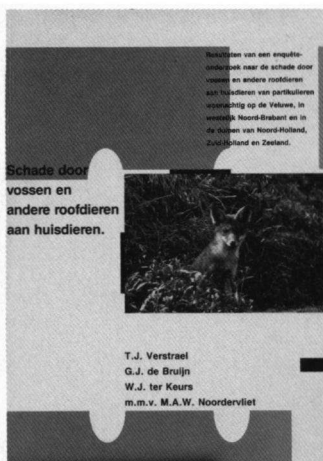
Elke zondagochtend houdt Midas Dekkers een praatje in Vara's 'Vroege Vogels'. De mooiste verhalen van 1989 zijn gebundeld in Midas' nieuwste boek 'De bever en andere beesten'. Allerlei beesten passeren de revue. Sommigen bestaan echt, anderen alleen in de fantasie van Midas Dekkers. Het boek toont het beest in de mens en vaak ook andersom: de mens in het beest. Een van de mooiste verhalen gaat over de bever. *Staart eraf, pootjes eraf, bever eruit en klaar was je hoed.* Humor en sarcasme waar iedereen wel wat in herkent.

Reinier Akkermans

Midas Dekkers, 1990. *De bever en andere beesten*. Uitgeverij Contact, Amsterdam. Pocket, 87 pp, prijs f 16,90 of bfr 300. In de boekhandel.

Schade door vossen aan huisdieren

Onderzoekers van de Rijksuniversiteit Leiden hebben door middel van een enquête achterhaalt welke schade vossen en andere roofdieren aanrichten aan huisdieren (pluimvee, ko-



ren, maar de begeleidende tekst laat helaas iets te wensen over. Je moet erg vaak denken: 'wat staat hier nu', omdat het zo taai is geschreven. Dat is jammer, want nu zie je niet direct dat al het gekrakeel van sierkiphouders over schade nogal is opgeblazen.

Reinier Akkermans

T.J. Verstraal, G.J. de Bruijn & W. ter Keurs, 1990. Schade door vossen en andere roofdieren aan huisdieren. Milieubiologie Rijksuniversiteit Leiden. Boekje 43 pp + bijlagen. Te bestellen door storting van f 20,- op postgiro 82181 van Rijksuniversiteit Leiden/Biologie onder vermelding van 'vossenschaderapport'.

nijnen). Tevens keken ze hoe deze schade werd beleefd en of de eigenaren genegen waren maatregelen ter voorkoming van de schade te nemen. Het onderzoek is uitgevoerd in de Hollandse duinen (sinds kort vossen), op de Veluwe (reeds lang vossen), in de duinen van Voorne-Putten (geen vossen) en op de zandgronden van West-Noordbrabant (nog geen vossen). In gebieden met vossen blijkt iets meer schade te ontstaan dan in gebieden zonder vossen en ook in de Hollandse duinen blijkt meer schade te zijn dan op de Veluwe.

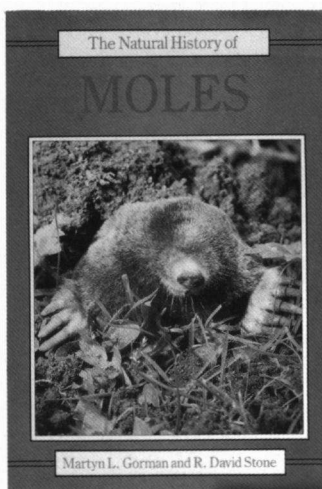
Opvallend is, dat de bereidheid om maatregelen te nemen gering is. Dit terwijl de mensen wel klagen over schade door roofdieren. Met name een goede huisvesting voorkomt veel schade. Belangrijk is daarbij dat de huisdieren aan hun belagers kunnen ontsnappen. Opvallend was ook dat de mensen in de duinen, niet gewend aan deze voor hun nieuwe soort, harder over de vossen klaagden dan de mensen op de Veluwe, maar dat ze tegelijkertijd minder deden om de schade te voorkomen.

In het boek 'Schade door vossen en andere roofdieren aan huisdieren' (te lange ouderwetse titel) zijn de resultaten op een rij gezet. Veel staadidigrammen en enquêteformulie-

een breder verband. Zo ongeveer alle aspecten met betrekking tot de soort komen aan de orde, zoals biotoopvoorkur, graaactiviteit, voedselkeuze, leven en dood, activiteitspatroon, sociale structuur en bestrijding. Het boek is goed verzorgd, gedegen en boordevol informatie, maar het is geschreven in een wat minder toegankelijk Engels. Voor wie zich in de mol wil verdiepen is dit boek een verplichte aanschaf.

Reinier Akkermans

Martyn L. Gorman & R. David Stone, 1990. Moles. Christopher Helm, London. Ingebonden, 138 pp, prijs f 14.95. In de boekhandel.



Dassen, verzuring en regenwormen

Tot nu toe richtte het meeste onderzoek omtrent de das zich op zijn biotoop. Zijn stapelvoedsel, de regenworm, bleef vaak buiten schot. Vandaar dat de Biologiewinkel van de Rijksuniversiteit Groningen een literatuuronderzoek heeft verricht naar de effecten van verzuring op de regenworm in relatie tot de das. Want als het met de regenworm slecht gaat, gaat het ook met de das bergafwaarts. Regenwormen blijken nogal gevoelig voor verzuring te zijn. Beneden pH 4 kunnen ze niet overleven. Drijfmest (ammoniak) zal daarom het aantal regenwormen in een grasland doen afnemen. Het onderzoek gaat ook in op de verschillende soorten regenwormen die in de grond leven.

'Dassen, verzuring en regenwormen' is een nuttige studie, die aanzet tot nadenken over betere bescherming van de das.

Reinier Akkermans

Maureen Butter, 1990. Dassen, verzuring en regenwormen. Biologiewinkel Rijksuniversiteit Groningen. Boekje, 43 pp. prijs f 7,50. Te bestellen: Biologie, Postbus 14, 9750 AA Haren. Betaling na ontvangst.

Mollen

'The mole' van K. Mellanby uit 1971 was, voorzover ik weet, het meest recente standaardwerk over mollen. Met het verschijnen van 'The natural history of moles' van M.L. Gorman en R.D. Stone is het gemis aan een overzichtelijk boekwerk over deze soort opgeheven. 'Moles' is geen typische monografie. In feite wordt de hele familie mollen besproken. Centraal staat de Europese mol, maar daarbij worden telkens zijsprongen gemaakt naar verwante soorten, zoals de Pyrenese desman of de Amerikaanse sterneusmol. Soms werkt dit verwarrend, maar het plaatst de Europese mol wel in